

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН <b>MEDISINA</b> <b>AKADEMIASY</b> «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN <b>MEDICAL</b> <b>ACADEMY</b> АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Акушерлік және гинекология кафедрасы	044-34/16
Тәжірибелік дағдылар орталығында клиникалық дағдыларды оқыту бойынша әдістемелік нұсқау (орындау алгоритмі қолдануымен)	14 беттің 1беті

**Тәжірибелік дағдылар орталығында клиникалық дағдыларды оқыту бойынша  
әдістемелік нұсқау (орындау алгоритмі қолдануымен)**

**Мамандық: 5В130100 «Жалпы медицина»**

**Пән: Акушерия**

**Курс: 4**

**Кафедра: Акушерлік және гинекология**

**Құрастырушылар: Кулбаева С.Н., Джунусова Р.К.**

OÑTÚSTIK QAZAQSTAN <b>MEDISINA AKADEMIASY</b> «Oñtýстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN <b>MEDICAL ACADEMY</b> АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Акушерлік және гинекология кафедрасы	044-34/16
Тәжірибелік дағдылар орталығында клиникалық дағдыларды оқыту бойынша әдістемелік нұсқау (орындау алгоритмі қолдануымен)	14 беттің 2беті

Акушерлік және гинекология кафедрасының мәжілісінде қарастырылған

Хаттама № 01 « 28 » 08 2022ж.

Кафедра меңгерушісі, PhD, қауымдаст. Профессор



С.Н. Кулбаева

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН <b>MEDISINA</b> <b>AKADEMIASY</b> «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 <b>SKMA</b> -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN <b>MEDICAL</b> <b>ACADEMY</b> АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Акушерлік және гинекология кафедрасы		044-34/16
Тәжірибелік дағдылар орталығында клиникалық дағдыларды оқыту бойынша әдістемелік нұсқау (орындау алгоритмі қолдануымен)		8 беттің 3беті

1. **Клиникалық дағды аталуы:** Босанудың бірінші кезеңін жүргізу алгоритмі.
2. **Оқыту мақсаты:** босанудың бірінші кезеңін жүргізуді үйрету.
3. **Алдын-ала инструктаж бен манекенде дағдыны көрсетуге арналған уақыт – 5 минут.**
4. **Дағдыны игеруге арналған уақыт – 10 минут**
5. **Дағдыны игеруге арналған қажетті теориялық білімдер:** әйел жамбас сүйектерінің анатомиясы, ұрық бас сүйектерінің өлшемдері, босану жолының анатомиясы, толғақ және күшену механизмінің пайда болуы, жаңа туылған нәрестені біріншілік өңдеу.
6. **Тренажер, симулятор, манекен, моделдер тізімі:** нәресте мен босанушы әйелдің көпфункционалды манекені; физиологиялық босанудағы тәжірибелік дағдыларды жүргізу үшін Надежда тренажері; босануға дейін, босану кезіндегі, босанғаннан кейінгі кезеңде жатыр мойнының жағдайын анықтайтын модель - имитатор; сыртқы акушерлік зерттеуге арналған модель- Леопольд тәсілдерін; қозғалмалы буындары бар нәресте моделі.
7. **Медициналық құралдар мен жабдықтар тізімі:** босануды жүргізуге арналған жиынтық, нәрестеге арналған жиынтық, партограмма сызбасы, стетоскоп, сантиметрлік лента.
8. **Дағдыны орындау алгоритмі:**

№	Қадамдық әрекеттер	Орындалды	Орындалмады	Ескерту
1	<p>Диагностикалық критериилер:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•ретті босану әрекетінің болуы (10 минутта 2 толғақтан кем болмауы).</li> <li>•қынаптық тексерген кезде – жатыр мойнының құрылымдық өзгерісі және/немесе жатыр мойны өзегінің ашлуы.</li> </ul> <p>Шағымдары: іштің төменгі жағындағы толғақ тәрізді ауырсынулар (10 минутта 2 толғақтан кем болмауы).</p> <p>Анамнезінде: алдыңғы босанулардың саны, ағымы, босанғаннан кейінгі кезеңнің асқынуы, нәрестенің анте- немесе интранаталды өлімі.</p>			
2	<p><b>Физикалды зерттеулер</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•жатырдағы ретті толғақты пальпаторлы анықтау (ұзақтығы 20 секунд және оданда көп 10 минут ішіндегі толғақ);</li> <li>•эмоционалды және психологиялық қажеттіліктерін анықтау;</li> <li>•жатыр түбі биіктігін, нәрестенің қалпы мен келе жетқан бөлігін анықтау;</li> <li>•нәрестенің жүрек қағысысын тыңдау (қалыптыда 110-160 рет/мин, бірінші кезеңнің басында жиілігі 30 минуттан кем емес, белсенді фазада әр 15 минуттан кем емес 1 минут ішінде толғақ аяқталған соң, күшеншек кезінде әрбір 5 минут сайын);</li> <li>•қынаптық зерттеу (келісім алған соң, конфиденциальность және комфорт жасап) жатыр мойнының құрылымдық өзгерісін анықтау</li> </ul>			

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН <b>MEDISINA</b> <b>AKADEMIASY</b> «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN <b>MEDICAL</b> <b>ACADEMY</b> АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Акушерлік және гинекология кафедрасы	044-34/16
Тәжірибелік дағдылар орталығында клиникалық дағдыларды оқыту бойынша әдістемелік нұсқау (орындау алгоритмі қолдануымен)	8 беттің 4беті

	<p>мақсатында;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• АҚ әрбір 4 сағат сайын өлшеу, (гипертензия кезінде әрбір 1 сағат сайын);</li> <li>• тамыр соғысын анықтау – әрбір 30 минутта;</li> <li>• дене қызуын әрбір 4 сағатта;</li> <li>* зәр шығару жиілігі мен көлемін бақылау (босанған әйелдің өзін-өзі бақылауы);</li> <li>* босанған әйелдің ауырсынуын бағалау, оның ішінде ауырсыруды жеңілдету әдістерінің бірін қолдануға деген ұмтылысы; ауырсыруды басқаруға көмектесу – босану кезіндегі медициналық қызметкерлердің негізгі міндеттерінің бірі;</li> <li>* босанған әйелмен талқылау 3-ші кезенді жүргізу әдісі, белсенді және күту тактикасының ықтимал артықшылықтары мен кемшіліктері туралы толық ауызша және жазбаша ақпарат беру.</li> </ul>			
3	<p><b>Зертханалық зерттеулер:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>* жалпы қан анализі;</li> <li>* қан тобын анықтау және Rh факторы.</li> </ul>			
4	<p><b>Аспаптық зерттеулер: ҚТГ-құрсақішілік ұрықтың жай-күйін бақылау мақсатында.</b></p> <p><b>Ұрықтың СТГ көрсеткіштері</b></p> <p>Ана жағынан:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- жатырда тыртықпен босану (алдыңғы кесар тілігі, миомэктомия)</li> <li>- преэклампсия</li> <li>- босану индукциясы</li> <li>- өткен жүктілік (41 апта және 2 күннен астам)</li> <li>- ұзақ сусыз кезең</li> <li>- қант диабеті, гестациялық қант диабеті</li> <li>- резус-жанжалды жүктілік</li> <li>- ананың соматикалық ауруларына байланысты көрсеткіштер</li> </ul> <p><b>Ұрық жағынан:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ұрықтың жүрек соғуын тыңдау кезіндегі аускультативті бұзылулар</li> <li>- ұрықтың өсуінің жатыр ішілік тежелуі</li> <li>- мерзімінен бұрын босану</li> <li>- малогидрамниоз, полигидрамниоз</li> <li>- көпбалалы</li> <li>- доплерометрия деректері бойынша жатыр-ұрық-плацентарлы қан ағымының бұзылуы</li> <li>- антенатальды кезеңдегі күдікті немесе патологиялық кардиотокограмма</li> <li>- амниотикалық сұйықтықтың мекониялық бояуы</li> <li>- ұрықтың жамбас тұсаукесері</li> </ul>			
5	<p><b>Босану барысына байланысты жағдайлар:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- окситоцинмен еңбек қызметін ынталандыру</li> <li>- эпидуральды анестезия</li> <li>- босану кезінде қынаптан қан кету</li> </ul>			

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН <b>MEDISINA</b> <b>AKADEMIASY</b> «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN <b>MEDICAL</b> <b>ACADEMY</b> АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Акушерлік және гинекология кафедрасы	044-34/16 8 беттің 5беті
Тәжірибелік дағдылар орталығында клиникалық дағдыларды оқыту бойынша әдістемелік нұсқау (орындау алгоритмі қолдануымен)	

	- ананың гипертермиясы (38 және одан жоғары) - босану процесінде суда меконийдің пайда болуы.			
6	<b>Босануды жүргізу амалы:</b>			
7	Босанған әйелдің жағдайын бастапқы бағалау: * босанған әйелдің айғақтарын тыңдау, оның эмоционалды және психикалық қажеттіліктерін анықтау және медициналық картасын тексеру; • босанған әйелді физикалық тексеру (дене температурасы, импульс, қан қысымы, ұзақтығы, күші және жиілігі); * жатыр түбінің биіктігін, жатырдағы ұрықтың орнын және ұрықтың тұсаукесерін анықтау; * қынаптағы бөлінділер сипатын анықтау (дақтар, амниотикалық сұйықтық); * босанған әйелдің ауырсынуын бағалау, оның ауырсынуды басатын әдістердің бірін қолдануға деген ұмтылысы. Босанған әйелге ауырсынуды жеңуге көмектесу – босану кезіндегі медициналық қызметкерлердің негізгі міндеттерінің бірі. • Ұрықтың жүрек соғу жиілігін жиырылғаннан кейін бір минут ішінде тыңдау керек. * босанудың графикалық жазбасы (партограмма) босанудың бірінші кезеңі белгіленгеннен кейін қолданылуы керек. Партограмма негізінен босанудың бірінші кезеңін жүргізу үшін қолданылады. Алайда, босанудың екінші кезеңінде ана мен ұрықтың жағдайының көрсеткіштерін, сондай-ақ жатырдың жиырылуын жазуды жалғастыру керек.			
8	<b>Босанудың бірінші кезеңі-тұрақты</b> толғақ басталғаннан жатыр мойнының толық ашылуына дейінгі уақыт. Алғашқы босанудың ұзақтығы орта есеппен 8-ден 18 сағатқа дейін, қайталанудың ұзақтығы орта есеппен 5-12 сағатты құрайды. * Босанудың бірінші кезеңінің жасырын кезеңі 4 см ашылғанға дейін созылады. Бірінші кезеңнің жасырын кезеңінің орташа ұзақтығы-8 сағат. * Босанудың бірінші кезеңінің белсенді кезеңі жатыр мойны ашылған сәттен бастап 4 см (қоса алғанда) жатыр мойны толық ашылғанға дейін созылады.			
9	Акушермен босану кезінде дәрігерді шақыруға арналған көрсеткіштер: * ұрықтың тахикардиясы минутына 160 соққыдан жоғары және брадикардия минутына 110 соққыдан төмен; * амниотикалық сұйықтықтың сипатының өзгеруі – Жасыл, геморрагиялық; * партограммадағы қырағылық сызығынан кез			

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН <b>MEDISINA</b> <b>AKADEMIASY</b> «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 <b>SKMA</b> -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN <b>MEDICAL</b> <b>ACADEMY</b> АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Акушерлік және гинекология кафедрасы		044-34/16
Тәжірибелік дағдылар орталығында клиникалық дағдыларды оқыту бойынша әдістемелік нұсқау (орындау алгоритмі қолдануымен)		8 беттің 6беті

келген бағытқа ауытқу; * жыныс жолдарынан дақтардың пайда болуы; * бас ауруы, бас айналу, эпигастрийдегі ауырсыну, жүрек айну, құсу, көздің алдында шыбындардың жыпылықтауы;			
--	--	--	--

**9. Тапсырмалар:** Диагноз қою, қалыпты босануды қабылдау дағдыларын көрсету, партограмманы толтыру.

**10. Сабақ тақырыбы бойынша бағалауға арналған материалдар**

**Клиникалық оқиға:** Қайта босанушы А., 26 жаста, мерзіміне жеткен жүктілікпен, қалыпты жамбас өлшемдерімен, 01.02.2017 ж., сағ. 13-00 ретті толғақ басталғаннан 3-4 сағаттан кейін, қағанақ қуығының бүтіндігімен Облыстық перинаталдық орталыққа келіп түсті.

**Анамнезінде:** жыныстық қатынаста 21 жастан. Гинекологиялық аурулары жоқ. Дәрі-дәрмектерге аллергиясы жоқ. Екі босану, қалыпты.

**Объективті:** жағдайы қанағаттанарлық, t-36,6<sup>0</sup> С, пульс 86 рет мин. АҚ 120/80 120/70 мм.сын.бағ. Өкпесінде везикулярлы тыныс. Жүрек қағысы ырғақты. Жатыр өлшемі мерзіміне жеткен жүктілікке сай. Ұрық орналасуы тігінен, екінші позиция, алдыңғы түрі, басы кіші жамбас кіреберісіне қондырылған. Ұрықтың жүрек қағысы 140 рет/мин., кіндіктің сол жағында. Толғақ әр 40-45 секундта, 3-4 минут сайын, күші жақсы. Бөлінділер шырышты, қан аралас. Айнамен тексергенде қынап патологиясыз.

PV: жатыр мойны тегістелген, ашылуы 6-7 см., қағанақ қуығы бүтін. Ұрық басы кіші жамбас кіреберісіне қондырылған. Кіші еңбек оң жақта алдынан. Оқша жік кіші жамбастың сол қиғаш өлшемінде. Бөлінділер шырышты, қан аралас.

**11. Орындауды бағалау критерийлері**

1. Берілген тапсырманы толық орындады.
2. Берілген тапсырманы толық орындамады немесе жартылай орындады.
3. Берілген тапсырманы мүлдем орындаған жоқ.

**12. Әдебиет:** негізгі және қосымша

1. Клиникалық хаттама Қалыпты босану (Шүйдемен келудегі қалыпты босану) ҚР ДСМ 03.05.2022ж.

2. Bodyazhina, V. I. Cyesiology. Part 1: book /. - Almaty : "Evero" , 2017. - 244 p.

3. Bodyazhina, V. I. Cyesiology. Part 2: book /. - Almaty : "Evero" , 2017. - 244 p.

4. Bodyazhina, V. I. Cyesiology. Part 3 : book /. - Almaty : "Evero" , 2017. - 244 p.

5. Жүктілік кезіндегі преэклампсия ағымының ерекшеліктері: оқу құралы / А. Б. Түсіпқалиев [т/б.]. - Алматы : Эверо, 2016. - 220 бет.

6. Акушерия. Тәжірибелік сабақтарға арналған нұсқаулық: оқу құралы / қазақ тіліне ауд. А. Б. Түсіпқалиев ; ред. В. Е. Радзинский. - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 776 бет.

7. Еспаев, Р. Н. Акушерия және гинекологиядағы қауырт жағдайлар: оқу құралы / Р. Н. Еспаев ; ҚР денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министірлігі. С. Ж. Асфендияров атындағы ҚҰМУ. - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2015. - 180 бет.

8. Бодяжина И.И. Акушерство : Оқулық 1том.- Эверо,2015.

9. Бодяжина И.И. Акушерство : Оқулық 2том.- Эверо,2015.

10. Бодяжина И.И. Акушерство : Оқулық 3том.- Эверо,2015.

11. Бодяжина И.И. Акушерство : Оқулық 1том.- Эверо,2014.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН <b>MEDISINA</b> <b>AKADEMIASY</b> «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN <b>MEDICAL</b> <b>ACADEMY</b> АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
Акушерлік және гинекология кафедрасы Тәжірибелік дағдылар орталығында клиникалық дағдыларды оқыту бойынша әдістемелік нұсқау (орындау алгоритмі қолдануымен)	044-34/16 8 беттің 7беті

12. Бодяжина И.И. Акушерство : Оқулық 2том.- Эверо,2014.
13. Бодяжина И.И. Акушерство : Оқулық 3том.- Эверо,2014.
14. Акушерия: оқулық / Г. М. Савельева - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 576 бет.
15. Дзигуа, М. В. Акушерия: практикалық сабақтарға басшылық: мед. училищелер мен колледждерге арналған оқу құралы - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 312 бет.
16. Доцанова, А. М. Акушериядағы шұғыл жағдайлар оқу құралы - Алматы : Эверо, 2014. - 72 бет.
17. Доцанова, А. М. Акушерия: оқулық . - Алматы : Эверо, 2014. - 640 бет.

**13. Бағалауға арналған материалдар бойынша дұрыс жауаптар эталоны**  
 Диагноз: III жүктілік, III босану, 39 апта, босану.

<p>ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН  <b>MEDISINA</b>  <b>AKADEMIASY</b>  «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ</p>		<p>SOUTH KAZAKHSTAN  <b>MEDICAL</b>  <b>ACADEMY</b>  АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»</p>
<p>Акушерлік және гинекология кафедрасы</p>		<p>044-34/16</p>
<p>Тәжірибелік дағдылар орталығында клиникалық дағдыларды оқыту бойынша әдістемелік нұсқау (орындау алгоритмі қолдануымен)</p>		<p>8 беттің 8беті</p>